

De elementen: vuur

Na een flink aantal minder bekende leden van bekende geslachten komen in de serie De Wereldbol nu de elementen aan bod. Peter Knippels behandelt de komende periode niet alleen water, aarde en vuur, maar neemt ook andere facetten mee als temperatuur, licht en voortplanting. Dit keer het element vuur.

Tekst en foto's: Peter Knippels

Ik heb mijn jeugd doorgebracht in Schoorl. We woonden dicht bij de duinen en de weilanden, dus was ik daar veel te vinden. Ondanks pogingen van lokale politici voor ander gebruik is de Grootdammer Polder nog steeds een polder en lijkt het alsof in de duinen de tijd heeft stilgestaan. Een stukje zekerheid voor mij. Het was voor mij eind augustus 2009 schrikken: de duinen waar ik zoveel was geweest stonden in brand. Het vuur had een verwoestend effect op al alles wat er groeide en bloeide. Zou het nog ooit goed komen? Ik had het gevoel dat een stukje van mijn jeugd in vlammen opging.

De duinen van Schoorl na de branden van vorig jaar augustus

Cyrtanthus sanguineus

Enkele maanden later kwamen de eerste verhalen dat de natuur zich leek te herstellen: de zwart geblakerde en ogenschijnlijk dode kruidachtige planten, waaronder de grassen, liepen weer uit. Ze waren niet dood! De bomen hebben wel harde klappen opgelopen en velen zullen niet meer uitlopen. Blijkbaar heeft het vuur niet zo'n algemene verwoestend effect gehad. Hadden we dit niet kunnen verwachten als we over de grens hadden gekeken?

GUNSTIG EFFECT

In zuidelijk Afrika is het een algemeen verschijnsel dat de vegetatie in gebieden één keer in de zo veel jaar afbrandt. Het heeft een positief effect op de plantengroei. Na een brand krijgen planten de kans om uit te groeien en te kunnen bloeien die op andere momenten moeten concurreren. Voor sommige planten is

het zelfs een voorwaarde om te kunnen bloeien. De vegetatie op de savannen in zuidelijk Afrika bestaat uit grassen, struiken en enkele bomen. Als dit in brand staat, dan brandt het maar kort, de brandstof is immers snel op. Hierdoor neemt de temperatuur in de grond niet al te veel toe en heeft het geen negatief effect op flora en fauna. Je kan zeggen dat sprake is van een 'oppervlakkige' brand. Na zo'n brand moet de vegetatie de kans krijgen om te herstellen. Je ziet de laatste decennia dat er gebieden zijn die jaarlijks afbranden, wat een negatief effect heeft op het herstel van de vegetatie. Bomen behoren niet tot de oorspronkelijke vegetatie van Zuid-Afrika, er komen wel grote struiken voor zoals Protea's. In gebieden met bomen trekt de brand niet snel voort, gaat het trager en neemt de temperatuur in de grond wel toe. Het resultaat is afsterven van de ondergrondse delen van planten, waaronder bloembollen.

ROOKPOTTEN

In de Engelse naam voor het geslacht *Cyrtanthus* komt de relatie met het vuur het meest duidelijk terug: fire lilies. Blijkbaar zijn er soorten die alleen bloeien ná een brand. Dan de vraag die vele liefhebbers al jaren bezighoudt: 'hoe krijg ik een plant die afhankelijk is van vuur voor bloei (bloemaanleg of -uitgroei?) in cultuur in bloei'. Ik heb allerlei oplossingen in de loop der jaren gelezen. Het meest eenvoudig lijkt droog gras en struikjes in brand te steken en de planten in de rook zetten, dit lijkt niet te werken. Blijkbaar heb je bepaalde vegetatie nodig. Later heb ik gelezen over 'rookpotten' en over tabletten die je moet oplossen in water en met dit water de grond begieten. Ik heb dit in verschillende tijdschriften gelezen, maar ik heb nooit gelezen of van iemand gehoord dat het werkte.